

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Vision ensimmäinen tavoite on tärkeä ja paikallaan juuri vision avaavassa ensimmäisessä osassa: siinä todetaan sivistyksen, uuden tiedon ja koulutuksen merkitys Suomelle ja linjataan muun muassa tieteen ja tutkimuksen vapaudesta.

Tieteen vapaus ei ole vaihtoehto yhteiskunnalliselle relevanssille vaan sen edellytys: vain riittävän vapaa tutkimus kykenee tunnistamaan yhteiskunnallisesti merkittävät kysymykset, tuottamaan niihin luotettavaa tietoa ja palvelemaan päätöksentekoa myös silloin, kun tulokset eivät myötäile valmiita odotuksia.

Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on laaja sivistystehtävä, mutta visiossa voitaisiin tuoda esiin myös yhteiskunnan ja valtion rooli tämän tehtävän mahdollistajana. Riittävä ja ennakoitava julkinen rahoitus on tieteen vapauden ja sivistystehtävän toteutumisen välttämätön edellytys.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Tieteellisen vapauden osalta lainsäädännöllinen pohja on yliopiston näkökulmasta Suomessa nyt jo vahva, emmekä näe tarpeelliseksi muuttaa nykyisen perustuslain linjauksia. Muun lainsäädännön tasolla on kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota akateemiseen vapauteen ja esimerkiksi hyödyntää mahdollisuuksia vahvistaa tutkijan oikeutta avoimeen rinnakkaisjulkaisemiseen sekä tutkimuksen tekoon kytkeytyvää oikeutta kansallisen datan käyttöön. Toisaalta laissa mainitut poikkeamat akateemisesta vapaudesta on hyvä pitää ennallaan. EU-tasolla valmistellaan parhaillaan lainsäädäntöä tieteen ja tutkimuksen vapaudesta (ERA Act). Suomen on tärkeää osallistua tieteellisen vapauden yhteisen eurooppalaisen minimitason nostamiseen.

Katse tulisi suunnata myös yliopistojen sisältä erityisesti niihin yhteiskunnallisiin tekijöihin, jotka Suomessa uhkaavat vapaata tutkimustyötä ja avointa keskustelua ja samalla varmistaa mm. yliopistojen ja valtion saumaton vuoropuhelu vakauden ja turvallisuuden kannalta keskeisissä asioissa. Näin visio kytkeytyisi paremmin koko yhteiskuntaan ja avaisi mahdollisuuksia laajemmalle kansalliselle ja globaalille vaikuttavuudelle.

Yleisemmin toimenpiteiden osalta ei pidä juuttua liiaksi nykyiseen toimintaan vaan löytää yhteisiä linjauksia, jotka vievät korkeakouluja eteenpäin. Yliopistot ovat jo kauan tehneet työtä niin kansalaiskeskusteluun kannustamisen kuin häirintään, poliittiseen painostukseen ja epäasialliseen vaikuttamiseen puuttumisen parissa. Samoin ne varautuvat jo nyt monin tavoin toimintaympäristön riskeihin.

Tulevaisuuteen katsomisen lisäksi toimenpiteiden tulisi johtaa uuteen toimintaan. Tiedon ja osaamisen aseman vahvistamiseksi kansallisessa varautumisessa tulisi varmistaa, että tutkittua tietoa ja koulutettuja osaajia todella hyödynnetään resilienssin ja demokratian vahvistamiseksi. Toimenpiteisiin tulisi sisällyttää konkreettinen linjaus tutkimuksen hyödyntämisestä päätöksenteossa (esimerkiksi tiedevälittämisen tukeminen, tiedepaneelien aseman vahvistaminen tms.)

Uusi toimenpide: OKM edistää yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa tutkimustiedon hyödyntämistä valtionhallinnon päätöksenteossa ja muualla yhteiskunnassa sekä osoittaa resurssit kansalliseen tiedevälitystoimintaan.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Vision tavoitteet koulutuksen ja osaamisen osalta ovat perusteltuja ja tunnistavat korkeakoulutuksen valtavan merkityksen niin yksilölle kuin yhteiskunnalle, mutta muotoilut jäävät liian väljäksi. ToimenpideoSION sijoitettu, visionäärinen tavoite 60 % korkeakoulutusasteesta tulisi nostaa tavoitteeksi. Yliopisto pitää tärkeänä myös sitä, että visio vahvistaa koulutuslupauksensa erityisesti nuorille ihmisille, mutta myös muille ikäryhmille ja että siinä sitoudutaan siihen, että jokaisella suoma-laisella on mahdollisuus maksuttomaan korkeakoulutukseen.

Koulutustason nostoon pitkällä aikavälillä vaikuttaa oleellisesti myös nuorten ikäluokkien peruskoulusta ja toiselta asteelta korkeakouluihin tuoma osaamisen taso, erityisesti lukutaito. Tähän tulisi kiinnittää huomiota myös korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa.

Lisäksi tavoitteessa olisi tunnistettava ja tuotava esiin korkeakoulujen toimintaympäristön valtava muutos ikäluokkien pienentyessä ja vaikutukset, jotka ulottuvat jo 2030-luvulla koko korkeakouluverkostoon ja koulutuksen järjestämiseen.

Uusi tavoite: Koulutustaso nostetaan 60 % nuoren aikuisväestön piirissä vuoteen 2040 mennessä. Näin kasvatetaan yhteiskunnan inhimillistä pääomaa ja varmistetaan tulevaisuuden hyvinvointi.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

60 % korkeakoulutettujen aikuisten osuus on merkittävä ja kunnianhimoinen tavoite. Jotta erityisesti nuoret pääsevät korkeakoulutuksen piiriin, korkeakoulupaikkojen lisääminen sekä erityisesti niiden oikea kohdentaminen on tärkeää tulevina, taloudellisesti niukkoina vuosina. Samoin tarvitaan lisätoimia toisella asteella, jotta nuoret löytäisivät nopeasti oman alan ja myös välivuodet vähenisivät. Ennakointi- ja muuta tietoa tulee hyödyntää aktiivisesti, jotta resursseja ei heitetä hukkaan ja aloituspaikkoja jää tyhjäksi.

Erityisesti huomioidaan sellaiset alueet kuten Uusimaa, joka on viime vuosina jätetty jälkeen korkeakoulupaikkojen määrän suhteen. Paikkoja tuleekin suunnata alueille, joilla väestö kasvaa.

Lisäksi on huomioitava, että 60 % tavoite voi johtaa osaamistason reaaliseen laskuun ilman aitoja lisäresursseja koulutuksen laadun takaamiseksi. Resursseja tarvitaan niin uusien aloituspaikkojen rahoitukseen kuin tulevan opiskelija-aineksen heterogeenisemmän taustan ja siitä seuraavan kasvavan yksilöllisen ohjaustarpeen vuoksi, mutta myös visiossa lueteltuihin pienempiin toimiin. Suomessa korkeakoulujen rahoitus opiskelijamäärään suhteutettuna on jo nyt 25–35 prosenttia

alemmalla tasolla kuin Norjassa, Tanskassa ja Ruotsissa, joten uhka laadun heikkenemisestä on todellinen, jos korkeakoulujen perusrahoitusta ei saada nostettua verrokkimaiden tasolle. Yliopisto pitääkin tärkeänä, että visiossa tunnistetaan, että kunnianhimoiset tavoitteet vaativat asianmukaista resursointia.

Koulutustason noston tavoitteen tai toimenpiteen toteuttamiseksi tarvitaan systemaattisempi kokonaistarkastelu kuin mitä visiossa pystytään linjaamaan. Yliopisto esittää, että tavoitteen saavuttamiseksi asetetaan pitkäjänteiseen työhön kykenevä, parlamentaariseen sopuun tähtäävä työryhmä. Lisäksi toimenpidettä vahvistaisi merkittävästi, jos sen perusteluiksi laadittaisiin laskelmat siitä, kuinka tavoitteisiin päästäisiin, mille aloille koulutusta on suunnattava, mikä hyöty kansantaloudelle sen saavuttamisesta koituisi ja miten toisenlaista koulutusta tarvitsevien ammattilaisten riittävyys turvataan.

Visiossa olisi syytä kiinnittää huomiota opiskelijoiden mahdollisuuksiin keskittyä opintoihin ja suorittaa tutkinto. Esimerkiksi opiskelijan opintososiaalisten etujen riittävä taso ja ennakoitavuus edesauttavat opintoihin keskittymistä ja mahdollistavat osaltaan koulutustason noston.

Visiossa linjataan myös, että tutkintorakenteita on joustavoitettava, jotta mahdollisuudet kouluttautua paranevat. Joustavuuden lisääminen ja laaja-alaisten tutkintojen lisääminen ovatkin tervetulleita toimia. Kokonaisuuden osaksi on lisätty myös tutkintonimikkeiden ja ylempien korkeakoulututkintojen kokonaisuuksien tarkastelu. Yliopistojen osalta näissä ei ole mitään epäselvää, eikä nykyisiä tutkintonimikkeitä tai koko duaalimallia tulisi lähteä hämärtämään, vaan sitä tulee pikemminkin terävöittää.

Yliopisto pitää tärkeänä myös jatkuvan oppimisen rahoituksen kehittämistä. Aikuisille suunnatun työelämäorientoituneen koulutuksen lisäksi on avoimen yliopiston kansansivistyksellinen rooli säilytettävä.

Uusi toimenpide:

Koulutustason noston toteuttamiseksi valtioneuvosto asettaa parlamentaarisen työryhmän, jonka tehtävänä on tuottaa kokonaiskuva tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja ylihallituskautisista resursseista, joita koulutustason nostamiseksi tarvitaan.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoiteluvussa on hyvin tunnistettu, että kunnianhimoinen, laadukas tutkimus uudistaa yhteiskuntaa ja on siten yksi modernin yhteiskunnan peruspilareista ja nykyisin myös merkittävä taloudellisen kilpailukyvyn tekijä. Samoin ylipäänsä tutkimuksen ja muun TKI-toiminnan vaikuttavuuden sekä TKI-osaajien määrän nousun merkitys on todettu hyvin. Tutkimustoiminnan kunnianhimon tasoa ei kuitenkaan riittävästi avata eikä siihen kytkeydy suoria, konkreettisia tavoitteita. Tavoitteeksi vuodelle 2040 tulee nostaa esimerkiksi Suomen osuuden kasvattaminen kaikkein viitatuimpien julkaisujen osalta tai kansainvälisen tutkimushenkilöstön osuuden kasvattaminen.

Korkeatasoisen tutkimuksen merkitys pitää nostaa esiin itsenäisenä, erillisenä tekijänä, joka määrittää sekä koulutuksen että kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tasoa. Nyt visiossa hämärretään asiaa kirjaamalla erilaisia tutkimusta ja koulutusta koskevia laatutavoitteita yhteen. Kappaleesta voisi hyvin poistaa viittaukset koulutukseen, jotka hämärtävät sen sanomaa. Samoin kun keskitytään vain tieteelliseen tutkimustoimintaan, voidaan korkeakoulujen sijaan hyvin puhua vain yliopistoista (mm. ylläluvuissa 1 ja 3).

Yliopisto ehdottaakin, että luvun kolmas kappale muutetaan kuulumaan seuraavasti:

” Vuoteen 2040 mennessä tiede on Suomessa aiempaa useammalla tieteenalalla kansainvälisesti kiinnostavaa ja vahvaa, ja viittausvaikuttavuutemme on kasvanut. Korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen ansiosta Suomi on haluttu ja vastuullinen kansainvälinen kumppani, mikä varmistaa pääsyn kriittiseen tutkimustietoon sekä vahvistaa suomalaisen osaamisen omavaraisuutta. Kiinnostavuuttamme lisäävät erottuvat tutkimuskeskittymät, korkealaatuiset tutkimusinfrastruktuurit ja huippututkijat.”

Yhteiskunnan T&K-intensiteetin vahvistuminen edellyttää tavoitteellisia ja toiminnallisia muutoksia yliopistoilta. Yliopisto ehdottaakin, että visiossa huomioitaisiin yliopistojen rooli tieteellisen tutkimustiedon tuottajan lisäksi myös kehittämis- ja innovaatiotyössä. Tämä yksi toimenpide edistäisi tutkimuksen monipuolista hyödyntämistä merkittävästi.

Visiossa tuodaan esiin myös se, että juuri tutkimus vaikuttaa kansainvälistymiseen ja houkuttelevuuteemme kestäväällä tavalla. Vision tulisikin vielä laajemmin avautua Suomesta ulospäin ja kuvata sitä, mikä suomalaisen osaamisen rooli on maailmassa. Emme kehity keskenämme kansallisesti kilpaillen, vaan globaalissa dialogissa muiden kanssa.

Lopuksi yliopisto kiinnittää huomiota siihen, että korkeakoulujen omien kansainvälistymistoimien lisäksi on tärkeää, miten valtio suhtautuu kansainvälisyyteen. Osaamisperäistä maahanmuuttopolitiikkaa on harjoitettava tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Uusi tavoite: Vuoteen 2040 mennessä tiede on Suomessa aiempaa useammalla tieteenalalla kansainvälisesti kiinnostavaa ja vahvaa, ja viittausvaikuttavuutemme on kasvanut.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Helsingin yliopisto esittää, että lukuun lisätään toimia tutkimuksen laadun vahvistamiseksi ja uuden potentiaalın tukemiseksi. Julkaisuforumin tasoluokasta 3 (Jufo 3) luopuminen uhkaa poistaa yliopistojen rahoitusmallin kannustimet korkeatasoiselta tutkimustoiminnalta. Tämä on erittäin haitallista kansallisen kehityksen kannalta, eivätkä vision toimenpiteet vielä ota huomioon tätä ohjausvajetta. Esimerkiksi toimenpiteissä mainittu kilpaillun rahoituksen parempi hyödyntäminen vaatii kuitenkin juuri korkeampaa tutkimuksen laatua.

Suomi on jo nyt jäänyt merkittävästi jälkeen verrokkimaita tieteellisen julkaisutoiminnan laadussa, minkä ranking-tulokset selvästi osoittavat. Toimenpiteeksi on nostettava kunnianhimoisen tutkimustoiminnan kannustinten vahvistaminen yliopistojen seuraavassa rahoitusmallissa. Suurten julkaisumäärien perusteella rahoittamisesta tulee tekoälyn aikakaudella siirtyä tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden perusteella rahoittamiseen. Muita tarpeellisia toimenpiteitä ovat erikoistumisen ja profiloitumisen lisäksi kansallisten resurssien kohdentaminen myös erityisesti korkealaatuisimman tutkimuksen tueksi - rahoituksen sirpaloituminen on ilmeinen vaara niin tutkimus- kuin T&K-lisärahoituksen osalta. Yliopisto pitää myös yhtenäistä tutkimuksen ulkoista laadunarviointia ja sen hyödyntämistä tervetulleena uudistuksena.

Kansainvälisyyden osalta visiossa on kiinnostavia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen korkeakouluissa kuitenkin vaatii valtiolta sekä toimenpiteitä että uusia resursseja. Koulutusohjelmien monikielisyys ja työelämäyhteydet ovat monin paikoin jo arkea, mutta toisaalta niihin liittyy haasteita. Esimerkiksi maisteritutkintojen muuttaminen laajasti osin suomenkielisiksi ja työelämäpainotteisuuden lisääminen edistävät varmasti kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumista Suomeen, mutta voivat tehdä niistä tieteellisesti orientoituneille hakijoille hyvinkin epäkiinnostavia. Suomalaisten opiskelijoiden liikkuvuusmäärien lasku on sidoksissa paineeseen valmistua nopeasti, eikä opintosisältöjen karsiminen liikkuvuuden vuoksi lisää koulutuksen laatua.

Tutkimusta käsittelevään lukuun on tärkeää lisätä toimenpide, jossa edellytetään, että tulevan lainsäädännön tulisi huomioida myös tutkimuksen tekemisen edellytykset, erityisesti datan saatavuuden ja käytön sekä tietoturva vaatimusten osalta. Tutkimuslainsäädännön valmistelu vaatii laaja-alaista asiantuntemusta ja yhteistyötä eri sektoreiden välillä.

Uusi toimenpide: Korkeatasoisen tieteen tukemiseksi yliopistojen seuraavassa rahoitusmallissa vahvistetaan laadukkaan tutkimustoiminnan kannustimia kansallisen tutkimuksen tason nostamiseksi ja suomalaisen tieteen uuden potentiaalin tukemiseksi.

Uusi toimenpide: OKM selvittää mahdollisuudet erillisen, tutkimuksen korkeinta laatua tukevan Excellence-rahoituksen muodostamiseksi.

Uusi toimenpide: OKM laatii yhdessä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa tiedepoliittisen ohjelman/ selonteon, joka konkretisoi tieteen tutkimuspoliittiset tavoitteet, priorisoi toimenpiteet ja ohjaa rahoitusta tutkimuksen vahvistamiseksi.

Uusi toimenpide: Lainsäädäntötyössä arvioidaan vaikutukset tutkimustoiminnalle ja vältetään mm. EU-sääntelyn osalta tiukkoja kansallisia tulkintoja, jotka hankaloittavat tutkimustyötä.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulujen erikoistuminen ja uudistuminen on erittäin kannatettava ja tarpeellinen tavoite ottaen huomioon koulutuksen toimintaympäristön tulevat suuret muutokset (kts. vision tilannekuva).

Yliopisto pitää tärkeänä, että tutkimukselta ja korkeakouluilta odotetaan yhteiskunnallista relevanssia, vaikuttavuutta ja kykyä vastata muuttuviin tarpeisiin. Samalla on tunnistettava, että nämä hyödyt eivät synny kestävästi vain välittömästi sovellettavista tuotoksista, vaan vahvasta tutkimusekosysteemistä kokonaisuutena. Perustutkimus, soveltava tutkimus, tutkijankoulutus, tutkimusinfrastruktuurit ja tutkimukseen perustuva opetus muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden, joka mahdollistaa sekä ennakoituihin tarpeisiin vastaamisen että uusien ratkaisujen, osaamisen ja innovaatioiden syntyminen myös ennakoimattomiin tilanteisiin.

Yliopisto korostaa OKM:n aktiivista roolia eurooppalaisen koulutusalueen aloitteiden ja tutkimusalueen lainsäädännön valmisteluissa yhdessä korkeakoulujen kanssa sekä osana kansallista keskustelua.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujärjestelmän uudistamistyön käynnistäminen on merkittävä toimi, jolla voimme vastata tuleviin haasteisiin niin väestökehityksen kuin erilaisten globaalien ongelmien osalta. Yliopisto pitää erittäin tärkeänä, että uudistamisella pyritään pitämään huolta tutkimuksen ja koulutuksen laadusta koulutustasoa nostettaessa. Samoin on tärkeää edistää yhteistyötä ja purkaa päällekkäisyyksiä, johon myös korkeakoulujen rahoitusmallin muutoksilla on suuri merkitys. Koulutusvastuusääntelyn uudistamista tulisi tehdä korostaen joustavuutta ja tarpeettoman sääntelyn vähentämistä, samalla yhteiskunnan tarpeet varmistaen.

Yliopisto pitää erityisen tärkeänä toimea, jossa korkeakoulujen tutkimustulosten hyödyntämistä ja kaupallistamista kehitetään ja tuetaan. Kehittämisen- ja innovaatiotoimintaa eli tutkimuspohjaisten innovaatioiden edistämistä ja tieteellisen tutkimustiedon hyödyntämistä ei ole tunnistettu yliopistojen tehtäviksi kansallisessa TKI-järjestelmässä. Esimerkiksi Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa valtio ei rahoita yliopistojen yrityshautomoita. Yliopisto ehdottaa, että visiossa huomioitaisiin vielä selkeämmin erityisesti yliopistojen rooli tieteellisen tutkimustiedon tuottajan lisäksi myös tutkimukseen perustuvassa kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa.

Korkeakoulukeksintölain osalta nykyinen lainsäädäntö on riittävä ja vastaa kansainvälisiä malleja. Yritysyhteistyön yhdenmukaistamista edistetään korkeakoulujen ja yritysten yhteistyönä. Lisäksi tarvitaan kannustumia ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen väliselle tutkimusyhteistyölle.

Uusi toimenpide: Yliopistojen rooli innovaatio- ja kehittämistoiminnassa tunnistetaan. OKM ja TEM laativat toiminnalle yhteistyössä yliopistojen kanssa tavoitteet sekä rahoituksen.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Yliopisto pitää hyvänä, että myös korkeakoulujen ja tutkimuksen rahoitus on otettu mukaan visioon, sillä ilman asianmukaista ja kestävästä resurssointia ei voida päästä tavoitteisiin eikä toteuttaa toimenpiteitä.

Visio tunnistaa koulutuksen ja tutkimuksen roolin taloudellisen kasvun lähteenä ja sitoutuu julkisella resurssoinnilla ja perusrahoituksella huolehtimaan toiminnasta pitkäjänteisesti ja kestävästi.

Yliopisto muistuttaa korkeakoulujen perusrahoituksen moninaisesta merkityksestä – perusrahoituksella hoidetaan korkeakoulutuksen kustannukset, huolehditaan tutkimuksesta ja sen toiminnoista sekä vastataan niin infrastruktuurien ylläpidosta kuin kaikkiin muihin yhteiskunnan erilaisiin toiveisiin. Perusrahoitus ei nyt ole kestävällä tasolla suhteessa lisääntyneisiin tuotoksiin, kuten tutkinnot ja julkaisut, vaan laahaa perässä. Visiokin tunnistaa, että olemme jääneet jälkeen kansainvälisistä verrokkimaistamme.

Helsingin yliopisto pitää erittäin tärkeänä, että 4 % T&K-tavoitteesta pidetään kiinni myös 2030-luvulla rahoituslain päättymisen jälkeen. Samalla on keskeistä, että julkista T&K-rahoitusta suunnataan jatkossa yhä vahvemmin yliopistojen uutta luovaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Uudella yliopistolähtöisellä TKI-toiminnalla voidaan vastata kysymyksiin ja ratkaista pullonkauloja, jotka vielä eivät suomalaisessa innovaatiojärjestelmässä toimi ja luoda tätä kautta uutta kasvua

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Rahoitusmallin uudistaminen koulutuksen ja tutkimuksen laatua korostaen on tervetullutta. Myös ulkoisen, entistä yhtenäisemmän laadun arvioinnin tuominen ohjauksen perusteeksi on hyvä asia. Sen sijaan yliopistoja ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleja ei ole tarpeen yhtenäistää. Ammattikorkeakouluilla on vahva aluepoliittinen tehtävä, kun taas yliopistojen pelikentän pitäisi olla globaali. Siksi rahoituskriteereidenkin pitää olla erilaisia.

Kokonaisuutena yliopistojen rahoitusmallin tulee olla tasapainoinen ja turvata sekä koulutuksen että tutkimuksen edellytykset. Resurssien riittävyys on kuitenkin keskeinen haaste. Vaikka koulutuksen volyymiä halutaan visiossa lisätä, lisärahoitus kohdistuu pääosin T&K-toimintaan. Samaan aikaan valtion taloudellinen tilanne on kiristymässä ja houkutuksena on tehdä tulevia päätöksiä nykyisten tai pienempien resurssien varaan. Ilman lisäresursseja tavoite jää kuitenkin toteutumatta tai johtaa reaalisesti osaamistason laskuun koulutuksen laadun heikentyessä, tai vaihtoehtoisesti yliopistojen rahoitusta suunnataan enemmän tutkimuksesta koulutukseen, joka taas vesittää TKI-tavoitteen.

Korkeakoulujen rahoituksen monipuolistaminen on hyvä asia, jota esimerkiksi Helsingin yliopisto tekee itsekin tuloksekkaasti. Samalla on muistettava, että tutkimuksen ja korkeakoulujen toiminnan perusta on ja tulee olemaan julkisessa perusrahoituksessa. Yksityinen ja kilpailtu rahoitus on luonteeltaan epävarmaa ja voi vain täydentää, ei korvata, pitkäjänteisen tutkimuksen ja opetuksen rahoitusta. Perusrahoituksella myös luodaan se pohja, joka ylipäättään mahdollistaa ulkopuolisen kilpailun rahoituksen (kuten EU-rahoituksen) saamisen ja jolla katetaan jatkuvasti nousevat täydentävän rahoituksen omarahoitusosuudet.

Uusi toimenpide: Korkeatasoisen tieteen edistämiseksi yliopistojen seuraavassa rahoitusmallissa vahvistetaan laadukkaan tutkimustoiminnan kannustimia kansallisen tutkimuksen tason nostamiseksi ja suomalaisen tieteen uuden potentiaalin tukemiseksi.

Uusi toimenpide: OKM selvittää mahdollisuudet erillisen, tutkimuksen korkeinta laatua tukevan Excellence-rahoituksen muodostamiseksi.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosituksen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Visiosta puuttuu edelleen tavoite kansallisen tutkimuksen tason nostamisesta. Vision tilannekuvassakin todetaan, että Suomen tieteen vaikuttavuus on jäänyt jälkeen keskeisistä verrokkimaista. Päämäärän on oltava, että vuoteen 2040 mennessä tiede on Suomessa aiempaa useammalla tieteenalalla kansainvälisesti kiinnostavaa ja vahvaa, ja viittausvaikuttavuutemme on kasvanut. Tavoitteen asettamiseksi ja tueksi tarvittaisiin tiedepoliittinen ohjelma, suunnitelma tai selonteko.

Kokonaisuutena visio tarkastelee vain kansallista toimintakenttäämme ja sen rajoja. Kansainvälisyys on välttämätöntä: Emme kehity keskenämme kansallisesti kilpaillen, vaan globaalissa, avoimessa dialogissa muiden kanssa. Vision tulisikin vielä laajemmin avautua Suomesta ulospäin ja kuvata sitä, mikä suomalaisen osaamisen rooli ja merkitys on maailmassa ja miten menestymme globaaleilla toimintakentillä.

Visiossa on lisäksi joukko korkeakoulujen vastuulle asetettuja toimenpiteitä, jotka joko ovat itsestäänselvyyksiä tai jo tekeillä/tehtyjä (esimerkiksi opetustyön arvostaminen ja tekoälyn käytön periaatteet). Samoin osa toimenpiteistä tulee yliopistojen autonomian alueelle tai lisäksi turhaa kansallista säätelyä korkeakoulujen omaehtoisen toiminnan sijaan (koulutusohjelmien sisällöt, keksintölaki). Korkeakoulut jakavat jo nyt tietoa ja hyviä käytänteitä keskenään. Jotta vision tärkeimmät asiat ja suuret toimet erottuvat, tulisi näitä toimenpiteitä karsia.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Vision tilannekuva on erinomainen koonti tulevien vuosien suurista muutoksista ja haasteista, joiden tulisi ohjata korkeakoulu- ja tiedepolitiikkaa.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa on nostettu esiin tärkeitä ja suuria asioita: Esimerkkinä koulutustason noston akuutti tarve sekä TKI-politiikan jatkaminen kohti 2040-lukua sekä myös selkeästi todettu tarve tarkastella koko korkeakoulujärjestelmän toimintaa ja työnjakoa.

Kiitämme myös siitä, että esiin on nostettu korkeakoulujen asianmukaisen perusrahoituksen tarve ja että niiden kansainvälinen kilpailukyky on huomioitu. Myös tutkijanuriin ja tohtoritutkintojen suorittamiseen on kiinnitetty huomiota, monien muiden kannatettavien asioiden lisäksi, joita emme lähde tässä luettelemaan.

Helsingin yliopisto kannustaa ottamaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa vuodelle 2040 paremmin huomioon tieteen ja tutkimuksen laadun selkein toimenpitein. Lisäksi koulutustason nostamiseksi ja inhimillisen pääoman kasvattamiseksi korkeakoulujen perusrahoitus tulee saattaa pohjoismaiselle tasolle. Korostamme myös, että taloudellisesti niukkoina aikoina on tärkeää uudistaa korkeakoulujärjestelmää rakenteellisesti vastaamaan yhteiskunnan muutoksiin ja tärkeisiin tavoitteisiin.

9. Muut kommentit

-

Remes Tanja
Helsingin yliopisto - Rehtori Sari Lindblom, Helsingin yliopisto